

הצעה לפתרון בחינת הבגרות בגיאוגרפיה – תוכנית חדשה

קיץ תשפ"ג, 2023

40%

סמל שאלון 57282

הפתרון נכתב על ידי: אמנון אפשטיין, אמיר סטרנס ומיכל פריאל-שחק

מצוות מורי רשת החינוך אנקורי

1. זרזי וחסמי פיתוח

א. המשאבים הדרושים לשלב המו"פ הם :

- הון אנושי רב, רמת השכלה גבוהה, קיומם של אוניברסיטאות ומכוני מחקר.
- הון סיכון המממן את שלב המו"פ.
- שירותים ותשתיות נלווים כמו: מחשוב, תקשורת, פרסום ובנקים.

ב. חסמי פיתוח בשלב הייצור ההמוני :

- רמת השכלה נמוכה ושיעור בערות גבוה.
- מסורות תרבותיות המגבילות את החופש והשוויון ומקשות על חדירת תרבות מערבית.
- משטר לא יציב.

ג. מיזם זה יסייע לפיתוח כלכלת מלזיה משום שהוא ימשוך הון זר וחברות רב לאומיות למדינה דבר שייצור מקורות תעסוקה חדשים יצמצם את האבטלה, יגדיל את התמ"ג וכך תוכל המדינה להפנות כספים לפיתוח כלכלי בכל תחום, תחול עליה ברמת החיים.

2. הגירה

א. (1) מדינות בעלות מאזן הגירה חיובי: אוסטרליה, ארה"ב, צרפת. מדינות בעלות מאזן הגירה שלילי – אלג'יריה, בנגלדש, זימבבואה, ניגריה.

(2) מדינות בעלות מאזן הגירה חיובי הן מפותחות.

מדינות בעלות מאזן הגירה שלילי הן מתפתחות ברמה בינונית/ נמוכה.

ב. השפעות של ההגירה על החברה והכלכלה במדינות מתפתחות.

כלכלה – מהגרים מחליפים מקומיים בביצוע עבודות כפיים פשוטות, היות והם מוכנים לקבל שכר נמוך יותר. גורר בעיית אבטלה של עובדי הכפיים. חברה – מתפתחת שנאה, גזענות, אלימות כנגד קבוצות המהגרים. אלו מסתגרים בתוך שכונות עוני, בבידוד חברתי מהאוכלוסייה המקומית.

ג. הגירה בלתי חוקית גורמת למהגרים הבלתי חוקיים **לחיות בפחד** מהרגע בו ייתפסו וישלחו חזרה לארצם (לעיתים מתפרקות משפחות בשל תפיסת הורה ושליחתו חזרה למולדתו), הם **חסרי זכויות חוקיות** וניתן לנצלם לעבודה בתנאים הדומים לתנאי עבודת בקלות. מהגרים בלתי חוקיים שלא מוצאים עבודה **ידודו לפשיעה, לזנות** בשל הצורך להרוויח כסף ולהתקיים.

3. המהפכה הירוקה

א. (1) תחזיתו של מלתוס לא התממשה.

(2) ע"פ הגרף היקף ייצור הדגנים בעולם היה גבוה ממספר תושבי העולם, השטח לגידול הדגנים כמעט ולא השתנה. המסקנה: תפוקת הדגנים בעולם עלתה באופן בולט מעל לצריכה שלהם כך שאין יותר סכנה לרעב ולמחסור במזון בעולם.

ב. המהפכה הירוקה היא מאמץ בין לאומי של המדינות המפותחות לסייע למדינות הפחות מפותחות על מנת להגדיל את תפוקת המזון בהן ולפתור את בעיית הרעב, בשנות ה-50 וה-60 של המאה ה-20. המהפכה כללה העברת בעלות על הקרקע לאיכרים, השקעות הון והלוואות שניתנו לאיכרים על מנת לרכוש אמצעי ייצור בחקלאות כמו: זרעים, דשנים, חומרי הדברה ומיכון מודרני. בנוסף לכך, סיפקו המדינות המפותחות ידע והדרכה. בעקבות המהפכה הירוקה גדלו היבולים פי 3-4 ללא הרחבת שטחי החקלאות, כמות המזון גדלה ואף נוצרו עודפים לשיווק, סכנת הרעב והמחסור במזון הוסרה.

ג. שני הקשיים במהפכה הירוקה:

- חלקות הקרקע של האיכרים היו קטנות מאוד יחסית למספר התושבים.
- הוצאות הייצור היו גבוהות מעבר ליכולתם של החקלאים לממן אותם, החקלאים נאלצו למכור את הקרקע ובעלי החוות הגדולות וחברות ענק השתלטו עליהן.
- חלק מהזנים החדשים היו בעלי ערך תזונתי נמוך ולא היו לטעמם של התושבים.

4. אוכלוסיית העולם

א. מודעות סביבתית – האנושות החלה להבין כי ככל ששיעורי הילודה עולים כך מדד הצפיפות אוכלוסין בכדור הארץ עולה ובעקבות כך טביעת הרגל האקולוגית עולה, הכוונה ש צריכת יתר של משאבים לא מתחדשים וכתוצאה מכך כדור הארץ נפגע. בנוסף פליטת הפד"ח עולה וכתוצאה מכך יש האצה בתהליך ההתחממות הגלובלית. מעמד האישה והשכלת נשים- יציאת נשים ללימודים ולעבודה היא היבט חשוב בירידת הפריון בעולם המערבי ובעולם בכלל. יציאת נשים לעבודה תורמת גם לנוכחות קטנה יותר של נשים להיכנס להריון בגלל פגיעה בקריירה ושינוי ערכי בתפיסת הנשים בעיני עצמן ובכלל החברה - מתפקיד עיקרי כאמא, להיבטים נוספים כמו פרנסה, הגשמה עצמית, השכלה ומחקר. ודבר זה מוסיף להורדת הפריון.

דמוקרטיה- העולם הלך ונעשה יותר דמוקרטי, ליברלי ופתוח. לדוגמא- נושא ההפלות נעשה יותר נגיש.

ב. שלב 3 – המומנטום הדמוגרפי, למרות שיש ירידה בריבוי הטבעי, עדיין נראה עלייה בכמות האוכלוסייה. יש עדיין השלכות משלב 2, אשר הריבוי הטבעי היה גבוה יחסית לשלב 3.

ג. הקשר בין רצונה של סין להישאר מעצמה כלכלית גדולה לבין שינויי המדיניות שלה בהבאת ילדים לעולם הוא, הרצון להישאר עליונה ומובילה קשור גם לכמות האוכלוסייה של אותה מדינה, ככל שריבוי הילודה קטן כך בהתאם גם האוכלוסייה היצרנית נפגעת וכנובע מכך כלכלת המדינה גם נפגעת, ברגע שהמדינה תאפשר לכל אישה להביא 3 ילדים כך כמות האוכלוסייה היצרנית תעלה ובכך ולמדינה יש יותר כוח עבודה. לכן למרות הצפיפות אשר קיימת בסין והרגולציות אשר היו בה בשנים קודמות אשר הגבילו את התושבים למספר ילדים מצומצם, הם הבינו שעל מנת להיות מעצמה כלכלית עליהם להגדיל את הריבוי הטבעי ובכך לעלות את כמות האוכלוסייה היצרנית במדינה.

5. ערים גלובליות

א. סינגפור במיצר מלקה, מעבר ימי שמחבר את האוקיאנוס ההודי לים סין שהוא חלק מהאוקיאנוס השקט. מיקום זה מאפשר לה מסחר בין לאומי רחב היקף, גם בתחום התעופה מיקומה הוא מרכזי בין סין ויפן לאוסטרליה.

ב. ממשלת סינגפור נקטה במספר פעולות במטרה לעודד פעילות של חברות רב לאומיות בשטחה: פיתוח תשתיות תקשורת מתקדמות – זה מאפשר כניסה של חברות רב לאומיות בעיקר בתחום ההייטק למדינה, אפשרויות רבות לסחר בין לאומי, מסחר מקוון, העברת כספים ומידע הופכים ליעילים ומאפשרים את שגשוגן של כל החברות הרב לאומיות. הפעילות של חברה רב לאומית עם כל הסניפים שלה מחייבת תקשורת ברמה גבוהה.

קביעת שיעור נמוך של תשלומי מס – זה הופך את המדינה לאטרקטיבית לאנשי עסקים ולבעלי החברות הרב לאומיות, הוזלת המיסים מקצצת את הוצאות החברה ומגדילה את הכנסותיה, תמריץ כזה מעודד כניסה של עסקים וחברות רב לאומיות מכל העולם.

פיתוח מגוון שירותים פרטיים ושירותים פיננסיים – על מנת לנהל חברה שסניפיה ומפעליה פזורים במדינות רבות בעולם יש להיעזר בעורכי דין, רואי חשבון מקומיים, בנקים. אלה יקשרו בין החוקים הקיימים בסינגפור לבין משרדי החברות הרב לאומיות הנמצאות במדינה אחרת. השירותים הפרטיים והפיננסיים תומכים בפעילות של החברה הרב לאומית לאורך כל הדרך.

פיתוח שירותי תחבורה מתקדמים – שירותים אלו יאפשרו הובלת חומרי גלם וכן כוח אדם עם הון אנושי שיגיע לסינגפור כדי לעבוד עם כוח האדם המקומי. זמינות של טיסות ליעדים רבים בעולם היא תנאי הכרחי לתפקודן של החברות הרב לאומיות בעידן הגלובליזציה.

ג. (1) רכיבים של עיר חכמה הנראים בתמונה: צמחייה ופארק באזור המע"ר, שטח פתוח שמהווה פארק להנאה ובילוי של הולכי רגל, וכן צמחייה על גגות הבתים. – לוחות אנרגיות בשולי הפארק במרכז המע"ר.

(2) הצמחייה מספרת חמצן, מקררת את הסביבה ומורידה את אי החום העירוני, מעניקה מקום מרגוע ומפלט להולכי הרגל ולמועסקים במע"ר. לוחות אנרגיה סולרית – ניצול חכם של אנרגיית השמש שהיא אנרגיה מתחדשת וידידותית לסביבה, לטובת אספקת חשמל למע"ר. זה מוריד את רמת הזיהום והחום במע"ר.

6. אנרגיה

א. (1) מדינות מפותחות – רוב המדינות באירופה הינן ברמת פיתוח גבוהה ולכן יש להם את האמצעים הנדרשים (טכנולוגיה, מדענים, כלכלה וכו') על מנת לפתח את נושא מקורות האנרגיה המתחדשים.

(2) דרישת הציבור- רבות ממדינות אירופה חוות דרישה גבוהה מציבורן לשימוש במקורות אנרגיה ירוקים ולהפחתת התלות בדלקים מזיקים ובכך לצמצם את זיהום האוויר.

ב. הפשרת הקרחונים באירופה תשפיע על עליית מפלס הים, ועלולה להשפיע על התשתיות הפיזיות של מערכות האנרגיה המתחדשות אשר נמצאות בקרבת החוף או באזורים נמוכים. התשתיות עשויות להיות מושפעות מהצפת יתר, שינויים בתנודות הגלים והרוח. כל זה ישפיע על עלויות הבנייה והתחזוקה של התשתיות וכמו כן על זמינותן ויכולתן לייצר אנרגיה מתחדשת.

ג. למרות שגז טבעי נחשב משאב לא מתחדש, השימוש בגז טבעי נחשב לפחות מזהם, והינו פתרון יעיל יחסית לשימוש בשאר הדלקים והשימוש במשאבים לא מתחדשים. שימוש בגז לטווח קצר נותן למדינות אירופה חלון זמן ארוך יותר לפתח את מקורות האנרגיה המתחדשים אשר יספקו פתרון בר קיימא לטווח הרחוק.

7. מרכזים מסחריים

א. (1)+(2) תמונה 1 מציגה קניון או פאוורסנטר, הממוקם בשולי העיר או מחוצה לה. תמונה 2 מראה רחוב מסחרי במרכז העיר, במע"ר.

ב. הקניון

יתרונות: מקומות חניה רבים, נגישות קלים מכבישים מרכזיים, ממוזג, ריכוז חנויות רב על שטח קטן יחסית. נוח למשתמש.

חסרונות: בעייתי להגעה ל"שבויי תחבורה ציבורית", להקמתו פוגעים בשטחים ירוקים פתוחים/ שטחים חקלאיים, מביא עמו זיהום אוויר מהמכוניות ורעש, פגיעה בכלכלת הסוחרים במע"ר שהולך ודועך.

רחוב מסחרי במע"ר.

יתרונות - קרבה למגורי האוכלוסייה במרכז העיר, שומר על תחושת עיר פעילה, הולכי רגל רבים, תרבות עירונית של מסעדות, בתי קפה.

חסרונות – קושי למצוא חנייה, הליכה רבה בין חנויות, לא נוח לאדם בשל מזג אוויר קיצוני וכן בשל תופעת אי החום העירוני.

ג. (1) רשויות רבות משקיעות בפיתוח וחינוך הפעילות הכלכלית ברחובות מסחריים ממספר סיבות:

- הרצון לשמר את חיי העיר - מסחר, בילוי, תנועת הולכי רגל.
- הרצון לשקם את רווחתם הכלכלית של בעלי העסקים הקטנים בעיר.
- הרצון לתת מענה לצרכי תושבי מרכז העיר (נגישות מהירה למרכז מסחרי).
- צמצום השימוש בתחבורה בעיר וכך להקטין את זיהום האוויר ואת אי החום העירוני.

(2) הרשויות יכולות לנקוט פעולות שונות כדי לחדש פעילות כלכלית ברחובות מסחריים: מתן הקלות בארנונה ובמיסוי לעסקים במרכז העיר, לבנות במרכז העיר פארקים וגינות מוצלות שימשכו לשם אוכלוסייה (הורים וילדים, קשישים), לשפר תחבורה ציבורית כך שזו תגיע ביעילות למרכז העיר. פרסום והנחות לעסקים במרכז העיר ימשכו לקוחות ויתחילו את החזרה של תושבים להשתמש. הוזלת עלות החניה לצרכנים.